

Nefndarsvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 30. október 2019

Efni: Umsögn Samtaka um kvennaathvarf um frumvarp til laga um breytingu á barnaverndarlögum nr. 80/2002 (refsing við tálmun eða takmörkun á umgengni), þingskjal nr. 123 – 123. mál. lp. 150

Samtök um kvennaathvarf sendu inn umsagnir við fyrri frumvörp sama efnis, dags. 29. maí 2017, og aftur þann 27. nóvember 2018 þegar frumvarpið var aftur lagt fram þá með breytingum. Nú hefur frumvarpið verið lagt fram að nýju þá í þriðja sinn.

Samtök um kvennaathvarf styðja ekki frumvarpið og skora á þingmenn að hafna því og vilja koma á framfæri eftirfarandi umsögn um ofangreint frumvarp.

Samkvæmt barnalögum og barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna eiga börn rétt á að þekkja og umgangast báða foreldra sína sé það ekki talið andstætt hagsmunum þeirra. Undir það taka Samtök um kvennaathvarf en telja það ekki þjóna hagsmunum barna að tálmun eða takmörkun foreldris á umgengni verði gerð að refsiverðu athæfi og að fangelsa megi foreldra eins og lagt er til og styður því ekki frumvarpið.

Samtök um kvennaathvarf telja að svo róttækar breytingar sem hér eru lagðar til muni ekki þjóna hagsmunum barna. Það að foreldri sem barnið býr hjá eða umgengnisforeldri geti átt yfir höfði sér fangelsisvist fjarri barninu, tálmi eða takmarki það umgengni barnsins við hitt foreldrið, mun bitna á barninu sjálfu. Verði foreldri refsað með þeim hætti sem boðað er með frumvarpinu er líf barns og öryggi sett í uppnám og því getur það alls ekki talist þjóna hagsmunum þess. Sé um ástæðulausa tálmun að ræða verður að beita vægari úrræðum en þeim að dæma foreldri til fangelsisvistunar.

Að fangelsa foreldri sem hefur tálmað umgengni leiðir af sér tálmun á umgengni þess við barn sitt sem getur ekki talist þjóna hagsmunum barnsins. Foreldri sem situr í fangelsi getur ekki átt reglulega og óþvingaða umgengni við barn sitt. Tillaga um að fangelsa foreldri stangast á við frumvarpið sjálft sem byggir á rétti barna til þess að umgangast foreldra sína.

Frá sjónarhóli Samtaka um kvennaathvarf.

Samtök um kvennaathvarf reka neyðarathvarf þar sem konur og börn sem beitt hafa verið ofbeldi geta leitað þegar dvöl þeirra heima er þeim óbærileg vegna ofbeldis. Reynslan úr athvarfinu er sú að í mörgum tilfellum kjósa þær sem þangað þurfa að leita að senda börn sín ekki í umgengni til foreldris sem beitt hefur þær og oft einnig börnin ofbeldi. Minnt er á að það að sjá eða heyra foreldri beitt ofbeldi er skilgreint sem ofbeldi gegn barninu sjálfu. Skjólstæðingar athvarfsins sem ekki senda börn sín í umgengni til ofbeldismannsins telja sig

vera að vernda börn sín. Í slíkum tilfellum er foreldri að vernda barnið og gæta hagsmuna þess en ekki að brjóta á rétti barnsins. Reynsla Samtaka um kvennaathvarf er sú að umgengni barna við foreldri sem beitt hefur ofbeldi veldur barninu oft mjög mikilli streitu og kvíða, því í kringum umgengnina á sér oft stað ofbeldi. Þar nýtir sá sem beitir ofbeldinu sér þær aðstæður, þar sem barn fer á milli foreldra í umgengni, sem vettvang til þess að beita ofbeldi. Margir skjólstæðingar kvennaathvarfsins koma þangað vegna ofbeldis fyrrum maka, á síðasta ári komu 33% kvenna vegna fyrrum maka. Taka ber fram að því fylgja miklar og langvarandi afleiðingar að hafa orðið fyrir ofbeldi eða að hafa orðið vitni að ofbeldi gegn nákomnum í æsku. Verði tálmun í slíkum aðstæðum refsiverð vinnur hún gegn markmiðum barnalaga og barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna sem eru að hagsmunir barna skuli alltaf hafa í forgang og að vernda skuli börn gegn ofbeldi og vanvirðandi hegðun. Af þeirri ástæðu geta Samtök rum kvennaathvarf ekki fallist á refsheimild fyrir tálmun eða takmörkun á umgengni.

Ekki er að finna undantekningar.

Í frumvarpi því sem hér er til umsagnar eru engin takmörk eða undanþáguákvæði tilgreind sem réttmæt ástæða tálmunar eða takmörkunar á umgengni þegar kemur að ákvörðun um refsingu. Ekki er gert ráð fyrir þeim tilvikum þar sem tálmun umgengni sprettur af því að foreldri telur sig hafa fullgilda ástæðu til að takmarka umgengni barnsins við hitt foreldrið, til verndar hagsmunum barnsins. Né heldur er gert ráð fyrir því að barnið sjálft óski ekki eftir að umgangast foreldri sitt.

Ekki er að finna skilgreiningu á tálmun.

Í þeim texta sem frumvarpið leggur til að bætist við 98. gr. barnaverndarlaga er notað hugtakið tálmun, án þess að það sé skilgreint hvað felst í hugtakinu. Komið hefur fram í opinberri umræðu að fólk leggur afar misjafnan skilning í hugtakið. Einhverjir vilja meina að það sé tálmun tefjist afhending barns í eitt skipti um eina klukkustund, alveg sama af hvaða orsökum það atvikast. Aðrir vilja svo skilgreina tálmun sem algjört rof á sambandi milli barnsins og hins forsjárlausa foreldris, svo hafa heyrst aðrar skilgreiningar um eitthvað þarna á milli.

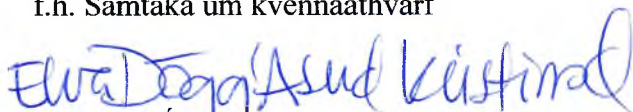
Aðrir möguleikar en refsíákvæði

Í stað svo róttækra tillagna hefði verið farsælla af flutningsmönnum frumvarpsins að koma með tillögur um að þær stofnanir sem um þessi viðkvæmu mál fjalla fengju auknar fjárveitingar til að auka skilvirkni þessara mála og vinna athuganir og úttektir á þessum mjög svo mikilvæga málaflokki. Að mati Samtaka um kvennaathvarf væri réttara að bæta við ákvæðum um rannsóknarskyldu barnaverndar og sýslumanna svo báðir foreldrar og barnið sjálft, fengju tækifæri til að skýra sínar ástæður.

Samtök um kvennaathvarf skora á þingmenn að hafna lögfestingu þessa frumvarps og að leitað verði leiða til þess að leysa málefnið með öðrum hætti með hagsmuni barna í fyrirrúmi.

Virðingafyllst,

f.h. Samtaka um kvennaathvarf

Elva Dögg Ásud Kristinsdóttir